

Det var først planer om å plassere Ullinshof skole ved Lautenbakken, ved den gamle Kongsvingervegen, men da det ble klart at den "nye" Kongsvingervegen skulle legges lenger mot sør, ble planene endret. Ullinshof skole ble reist ved den "nye" Kongsvingervegen. På Borgen i øst ligger i dag fellesskolen for Ullinshof og Lund skolekretser. Den ble innviet i 1983.

Fra denne utsiktsplassen kan vi i øst også se det gamle hvilestedet Gladbakk og garden Holen som fikk bevilling som gjestgiveri i 1699.

Vi går tilbake til Lautenbakken og følger fylkesvegen videre sør-øst og gleder oss over en imponerende utsikt. Her har vi full oversikt over Tangenområdet som vi nå har vandret gjennom. Herfra kan vi se garden Hillern i sørvest og forestille oss hvor den gamle ferdselsåra sørover gikk. Etter omkring 300 meter tar en privatveg av til høyre til neste gard med navnet Lauten. I dag er det tre gardar med navnet Lauten i tillegg til Lautenbakken.

Wergelandsøya

Vi fortsetter på fylkesvegen ned til Ullinsheim ved den "nye" Kongsvingervegen og svinger vestover mot Ullensaker kirke. Denne Kongsvingervegen var hovedferdselsåra østover i hundre år, fra 1900 til 2007.

Vi stopper ved den øya som i "alle" år er blitt kalt Wergelandsøya. Da den nytilsatte sogneprest Boyesen bygget ny hovedbygning på prestegarden i 1826, fikk sønnen August Fredrik husmennene til å hjelpe seg med å grave en dam i hagen. I embetsmanns hager burde det være en dam, men også lysthus. Det er sannsynlig at August Fredrik greide å få anlagt ei øy i dammen, med lysthus.

I følge tradisjonen skal Henrik Wergeland ha sittet på øya og diktet, og siden Boyesen-familien hadde god kontakt med Wergeland-familien på Eidsvoll prestegard, er det sannsynlig at det er hold i tradisjonsstoffet. Det er i hvert fall ingen tvil om at Henrik har besøkt Ullensaker prestegard. Det var vanlig at prestefamiliene tok inn hos hverandre når de var ute og reiste. Dessuten, i et brev til en venn, går det fram at "prestegården i nabobygden" som han omtaler i teksten "Et helvedes jevndøgn" (Hasselnøtter), er Ullensaker prestegård. Han måtte absolutt oppsøke sin store kjærlighet, Hulda Malthe, som var på besøk i prestegården, skriver han. Han hadde nemlig sendt et frierbrev, og han kunne ikke vente på svaret. Men da han omsider kom fram, viste det seg at det ennå ikke var kommet noe brev til Hulda. Etter en del forviklinger, fikk Hulda endelig brevet. I "Hasselnøtter" forteller han hvor pinlig det var, i alles påsyn, å måtte motta hennes avslag.

Bjørkealléen

Vi vandrer videre. Før raset i 1490, gikk trolig den gamle traseen i nord-sør retning langs denne alleen og rett fram ved dagens låvebygning. Etter raset måtte kirkestedet flyttes et par hundre meter lenger mot sør-vest, til dagens kirkested.

Den store steinkirka ble erstattet av ei enkel stavkirke ca 1525. Økonomien var så dårlig at en måtte låne tiende fra Holter kirke. Denne kirka ble utvidet til korskirke på 1600-tallet. Etter hvert ble den så skrøpelig at den måtte rives. I 1768 ble den erstattet med en ny korskirke, denne gang i tømmer.

Heller ikke denne kirken skulle bli stående lenge. I 1952 brant den ned etter et lynnedslag. Den kirka vi ser foran oss, ble vigslet 12. oktober 1958. Den som er interessert i kirkekunst, bør studere døpefonten og kopier av smijernsarbeider fra middelalderkirken, altertavla og prekestolen fra 1600-tallet og ikke minst, de vakre freskomaleriene av Alf Rolfsen.

Kløfta kultursti

FØRSTE PARSELL

Den Wingerske Kongevei

Lørdag 8. september 2012 ble første parsell av Kløfta Kultursti åpnet, parsellen fra Ullensaker kirke til Lautenbakken. Parsellen følger traséen til Den Wingerske Kongevei.

Like ved hovedporten til Ullensaker kirke er det satt opp ei tavle med informasjon om Kongeveien.

Turguide

Utgitt av Kløfta Kulturstikomité og Børge-Borgere.
Tekst av Bjørg Vikne Dæhlie.
Fotografier av Øyvind Larssen.

Kultursentrum

Når vi vandrer inn på den eldste Kongsvingervegen, merker vi oss husklyngen til venstre. Også i gamle dager lå det flere hus på dette stedet. Ved siden av kirka lå Kirkestua som et kultursenter til langt ut på 1900-tallet, med både bibliotek og foreningslokale. Kirkestua brant i 1986.

Navnet på en av eiendommene, Telthusløkkja, minner om at Ullensaker dragonkompani oppbevarte sitt utstyr i telthuset ved Ullensaker kirke på 1700-tallet og samlet soldatene til øvelse etter gudstjenesten.

Veikrysset på Tangen

Vi svinger inn på den eldste Kongsvingervegen øst-over, vegen som på 1700-tallet fikk navnet Den Wingerske Kongevei. Det var gamle traseer med

Kart over Christian VI s reise til lands i Norge 1733. Håndkolorert tegning fra 1737 av Torban Knorr og Steffen Nicolay Holstein. Det Kongelige Bibliotek, Kort- og Billedafdelingen, København.

stor ferdsel, som ble utbedret til kjørbare veier for hest og slede, som fikk navnet kongeveier. Altså

befinner vi oss på den viktige ferdselsåra som i middelalderen gikk til Kongsvinger og Stockholm, ja helt til Gardarike i Russland.

Her på Tangen krysser i flere hundre år, denne ferdselsåra i øst-vest retning hovedferdselsåra sørfra, fra Viken forbi garden Hillern og videre nordover til Opplandene. Ved dette sentrale veikrysset lå Ullinshof kirke.

Nevnes bør at traseen i nord-sør retning også hadde stor ferdsel på 1600-tallet. Bøndene på gardene Løken og Stanger var nemlig de første i bygda som i 1663 fikk bevilling til å drive gjestgiveri. Et kart fra 1805 viser at traseen i nord-sør retning fremdeles gikk om garden Løken.

Gardene Løken og Ullinshof

Vi tar en pause og retter blikket mot nord - mot Løkengardene. Navnet Løken (Leik-vin) minner oss om at det på denne garden var ei slette der det i førkristen tid ble holdt leker til gudenes ære, mest sannsynlig til guden Ullins ære. Bak oss ligger garden med navnet Ullinshof, (nå Ullensaker prestegård) som forteller at en her dyrket Ullin, ski- og veideguden. Under rikssamlingen på 1000-tallet konfiskerte kongen garder som Ullinshof, som fra før var sentrum for flere bygdelag. Siden den kristne lære ville styrke rikssamlingen, reiste kongen ei kirke på slike garder. Kirka fikk navn etter garden. Trolig lå kirka der det i dag står fem stolper. Denne imponerende steinkirken stod i 300 år før leirraset tok den ca. 1490.

Leirraset

Den dag i dag kan vi på begge sider se raskantene nedenfor Løkengardene. Raset må ha utløst enorme krefter. På en 2 km lang strekning tok det med seg 3-400 mål jord. Utglidningen må ha skjedd i to omganger, slik at verdifullt inventar som befant seg vest i kirken, som døpefonten, en stor kiste i eik, ei klokke, et røkelseskar og fire dørringer i utsøkt smijernsarbeid, kunne bli reddet. I Hynnebekken er det kun funnet blyplater fra taket og kvaderstein (huggen stein) som ble brukt til portaler. Det skal imidlertid ha ligget mye stein igjen i

rasområdet. Steinen ble bl.a. brukt til å bygge ny vei på Tangen og ny bru over Hynnebekken.

Samfunnet på Tangen

Mye tyder på at veien raskt ble utbedret. På Tangen vokste det fram et lite samfunn med fem eller seks små plasser, husmannsplasser som rundt 1850 ble selveierbruk. Her bodde bl.a. den første amtsdyrlegen i bygda. Det heter at husmennene på Tangen var mer velholdne enn vanlig var blant husmenn. De tjente nemlig penger på krohold for de veifarende.

Lautenbakken

Veien, eller stien som i middelalderen gikk fra Syslerveien og rett østover til Hynnebekken, er borte. Raset ca. 1490, som tok med seg den store steinkirka, ødela også fullstendig de gamle stiene, men den eldgamle stien fra Hynnebekken opp til Lautenbakken er fremdeles tydelig i landskapet.

Tenk, i denne bakken gikk Kongsvingervegen helt til 1900! For et strev det måtte være å komme opp bakken. Vi nærmer oss garden som er oppkalt etter bakken, Lautenbakken.

La oss ta en avstikker rett fram bak låven på Lautenbakken og følge den gamle vegen enda noen meter. Området vi ser i sør, forteller skolehistorie. Garden Frogner er tydelig. Lille Frogner rett øst, fikk den første fastskolen i bygda i 1807. Ullinshof skole, en av 8 skoler i Ullensaker som ble bygd over samme lest, er også tydelig i bildet. Den erstattet skolen på Lille Frogner i 1906. Alle åtte skolene stod ferdig samtidig.